

ASIA CENTRALĂ

Strategia UE pentru Asia Centrală din 2007 a fost reexaminată cel mai recent în 2015. Strategia are ca obiectiv stabilitatea și prosperitatea, promovând totodată societățile deschise, statul de drept, democratizarea și cooperarea în domeniul securității și diversificării energetice. Parlamentul a subliniat importanța drepturilor omului, a bunei guvernări și a dezvoltării sociale. Nivelurile de dezvoltare și de democratizare din regiune sunt foarte diferite, iar UE își adaptează abordarea în consecință. O propunere pentru o nouă strategie este așteptată până la mijlocul anului 2019.

TEMEI JURIDIC

- Titlul V din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE): „Acțiunea externă”;
- articolele 206-207 (comerț) și 216-219 (acorduri internaționale) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE);
- acordurile de parteneriat și cooperare (APC) care cuprind relațiile bilaterale, cu excepția Turkmenistanului, cu care există un acord comercial interimar în vigoare. Noul APC consolidat cu Kazahstanul se aplică cu titlu provizoriu, în așteptarea ratificării de către toate statele membre ale UE. Negocierile privind acordurile de parteneriat și cooperare consolidată (APC) cu Kârgâzstanul și Uzbekistanul sunt în curs de desfășurare.

SITUAȚIA DIN REGIUNE

Asia Centrală nu este o regiune omogenă din punct de vedere politic și economic. În special, deși Mongolia este clasificată de Parlament drept parte a regiunii, din punct de vedere istoric, geografic și politic, această țară este considerată a fi un „caz aparte”.

În trecut, Kazahstanul și Mongolia au înregistrat cele mai ridicate rate de creștere economică și urmăresc strângerea relațiilor cu UE.

Mongolia și Kârgâzstanul ies în evidență din punct de vedere politic, având cele mai avansate democrații. Cu toate acestea, evoluțiile recente din Kârgâzstan sunt destul de ambigue și arată că dezvoltarea democratică și situația drepturilor omului sunt vulnerabile. Într-o măsură mai mare sau mai mică, celelalte republici, îndeosebi Turkmenistanul - unul dintre cele mai autoritare state din lume - suferă de pe urma unor deficiențe grave în ce privește drepturile omului, în timp ce lipsa de independență a sistemului judiciar constituie o problemă majoră. Sub conducerea noului președinte uzbek, Shavkat Mirziyoyev, care și-a început activitatea în 2016, modificările interne, cum ar fi eliberarea mai multor deținuți politici, reflectă unele evoluții pozitive. În

Kazahstan, președintele Nazarbayev a demisionat în martie 2019, după trei decenii la putere. Rămâne de văzut dacă și cum se va schimba situația în Kazahstan.

Până de curând, relațiile dintre țările din Asia Centrală au fost în general slabe, din cauza litigiilor frontaliere și a celor legate de resurse. Cu toate acestea, situația s-a schimbat rapid ca urmare a schimbării conducerii în Uzbekistan în 2016, deschizând noi posibilități de cooperare regională. Prima reuniune la nivel înalt privind cooperarea regională între liderii din Asia Centrală din anii 1990 încoace a avut loc la Astana în martie 2018. Un al doilea summit este prevăzut să aibă loc în 2019, în Uzbekistan. O preocupare comună o reprezintă riscul extinderii mișcărilor extremiste islamice și a luptătorilor repatriați din Siria și din Irak. De asemenea, regiunea continuă să fie afectată în mod negativ de conflictul în curs din Afganistan.

Toate statele din Asia Centrală au politici externe multidimensionale, urmărind să echilibreze îndeosebi relațiile cu Rusia, cu China, cu UE și cu SUA. Relațiile cu Turcia și cu Iranul sunt, de asemenea, importante. Neutralitatea permanentă a Turkmenistanului a fost recunoscută chiar și de către ONU. Schimburile comerciale ale UE cu Kazahstanul și cu Turkmenistanul, îndeosebi în domeniul energiei, sunt înfloritoare, și în creștere cu Uzbekistanul, nu în ultimul rând ca urmare a adoptării Protocolului UE-Uzbekistan privind produsele textile, pe care Parlamentul l-a aprobat în decembrie 2016. UE a salutat, de asemenea, aderarea Kârgâzstanului, a Tadjikistanului și a Kazahstanului la OMC.

Kazahstanul este membru fondator al Uniunii vamale cu Rusia și Belarus. În mai 2014, aceste trei țări au înființat Uniunea Eurasiatică, la care s-a alăturat Armenia și care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2015. Kârgâzstanul s-a alăturat Uniunii în mai 2015.

ACORDURI ÎN VIGOARE ȘI ÎN CURS DE NEGOCIERE

UE a semnat un nou APC consolidat cu Kazahstanul în decembrie 2015, pe care Parlamentul l-a aprobat în decembrie 2017. Acordul se aplică cu titlu provizoriu din mai 2016, în așteptarea ratificării de către parlamentele naționale din UE. Negocierile cu Kârgâzstanul și Uzbekistanul privind un APC consolidat au fost lansate în decembrie 2017 și, respectiv, în noiembrie 2018. Ambele țări au încheiat acorduri de parteneriat și cooperare cu UE, care sunt în vigoare din 1999. În noiembrie 2018, Tadjikistanul, al cărui APC este în vigoare din 2010, și-a exprimat interesul pentru lansarea negocierilor privind un nou acord bilateral. APC dintre Mongolia și UE a intrat în vigoare în noiembrie 2017. Relațiile UE cu Turkmenistanul sunt reglementate de Acordul interimar din 2010 privind comerțul și aspectele legate de comerț, în condițiile în care Parlamentul European a condiționat ratificarea APC semnat în 1998 de existența unui sistem de verificare a progreselor înregistrate în domeniul drepturilor omului.

[Strategia UE privind Asia Centrală din 2007](#), reexaminată cel mai recent în 2015, vizează stabilitatea și prosperitatea, promovând totodată societățile deschise, statul de drept, democratizarea și o cooperare sporită la nivelul relațiilor în domeniul securității și diversificării energetice. Potrivit solicitării Consiliului UE, exprimată în [concluziile](#) sale, o revizuire în profunzime a strategiei UE pentru Asia Centrală, în concordanță cu Strategia globală a UE pentru 2016, va fi propusă de către Serviciul European de

Acțiune Externă în 2019. Reprezentantul special al UE pentru Asia Centrală a organizat consultări cu actorii locali.

Exporturile de petrol și gaze din Kazahstan și Turkmenistan se pot dovedi importante pentru UE în viitor. Un aspect important pentru UE l-a constituit retragerea Forței Internaționale de Asistență pentru Securitate din Afganistan (ISAF), la sfârșitul anului 2014 – deși câteva mii de soldați ai SUA și ai NATO au rămas pe teritoriul țării. În 2013 a fost lansat un dialog la nivel înalt UE-Asia Centrală în domeniul securității. Există delegații ale UE în toate țările din Asia Centrală, cu excepția Turkmenistanului, unde UE intenționează să deschidă o delegație de sine stătătoare în 2019. UE a deschis recent o delegație în Mongolia.

Statele din Asia Centrală beneficiază de finanțare din partea [Instrumentului de cooperare pentru dezvoltare](#) (ICD): 1 028 de milioane EUR pentru perioada 2014-2020 (în creștere față de 750 de milioane EUR pentru perioada 2007-2013), sumă care include atât asistența bilaterală, cât și programele regionale (360 de milioane EUR). Asistența se axează pe educație, securitate regională, gestionarea sustenabilă a resurselor naturale și dezvoltare socio-economică. Kazahstanul nu mai este admisibil pentru componentele bilaterale ale ICD, deoarece a dobândit statutul de țară cu venituri medii-superioare în 2014, dar continuă să aibă acces la programele regionale. Este foarte probabil ca, în viitor, și Turkmenistanul să dobândească acest statut. [Instrumentul european pentru democrație și drepturile omului](#) (EIDHR) funcționează în toate statele, cu excepția Turkmenistanului, unde organizațiile societății civile sunt prea puține ca număr, prea slab organizate și prea strict controlate.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

A. Poziții adoptate (rezoluții)

- În [aprilie 2016](#), Parlamentul a sprijinit Strategia UE pentru Asia Centrală, dar a solicitat ca aceasta să fie mai bine orientată.
- În ceea ce privește Kazahstanul, Parlamentul a aprobat APC-ul consolidat în 2017 și a salutat aderarea țării la OMC în 2015. De asemenea, Parlamentul a subliniat că, în ceea ce privește reformele politice și socio-economice, va aplica principiul „mai mult pentru mai mult”. În [martie 2019](#), Parlamentul și-a exprimat îngrijorarea cu privire la situația drepturilor omului din Kazahstan.
- În 2010, în urma unor revolte violente care au avut loc în regiunea sudică a Kârgâzstanului, Parlamentul a adoptat o rezoluție din solidaritate cu acest stat. În [2015](#), Parlamentul s-a arătat preocupat de proiectele de legi elaborate în Kârgâzstan privind „propaganda” LGBTI. În [ianuarie 2019](#), a emis recomandări pentru negocierea unui nou acord bilateral.
- În ceea ce privește Tadjikistanul, Parlamentul și-a dat acordul pentru încheierea APC în 2009, însă a solicitat progrese în domeniul drepturilor omului, al corupției, al sănătății și al educației. Într-o rezoluție din [2016](#), Parlamentul și-a exprimat preocuparea cu privire la deteriorarea situației drepturilor omului în Tadjikistan, îndeosebi în ce îi privește pe prizonierii de conștiință.

- Parlamentul și-a exprimat în mod constant preocuparea față de bilanțul negativ al Turkmenistanului în ceea ce privește drepturile omului și, în consecință, a blocat până acum intrarea în vigoare a APC. În [martie 2019](#), acesta a formulat recomandări care trebuie să fie abordate înainte de a-și da aprobarea.
- Parlamentul a aprobat în decembrie 2016 Protocolul privind produsele textile încheiat între UE și Uzbekistan, în urma asumării unui angajament ferm de către această țară, în strânsă cooperare cu OIM, vizând eradicarea muncii copiilor în timpul recoltării anuale a bumbacului. În [martie 2019](#), acesta a emis recomandări pentru negocierea unui APC consolidat.
- Afirmațiile Parlamentului cu privire la Mongolia au vizat în principal aspectele economice, abordând, totodată, nevoile de dezvoltare și nevoile umanitare ale statului legate de condițiile meteorologice extreme. În [2017](#), Parlamentul a aprobat APC UE-Mongolia.

B. Cooperarea interparlamentară

Comisiile parlamentare de cooperare (CPC) cu majoritatea statelor din Asia Centrală se reunesc anual. Deputații în Parlamentul European supraveghează punerea în aplicare a acordurilor și își concentrează atenția asupra chestiunilor legate de drepturile omului, a violenței politice, a cooperării economice și pentru dezvoltare și a proceselor electorale. În urma intrării în vigoare a APC cu Mongolia, Parlamentul a solicitat înființarea unei CPC. Într-o astfel de situație, Turkmenistanul ar rămâne singura țară care nu are un astfel de organism. Cu toate acestea, reuniunile interparlamentare cu Turkmenistan au loc în continuare.

C. Observarea alegerilor și promovarea democrației

Date fiind nivelurile diferite de dezvoltare politică și nivelurile extrem de variabile ale evoluției democratice din Asia Centrală, Parlamentul nu a observat în mod consecvent alegerile din regiune.

- În Tadjikistan și în Kârgâzstan, Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODHIR) al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), împreună cu delegații ale Parlamentului European, a observat alegerile parlamentare organizate în ambele țări în 2015 și alegerile prezidențiale din Kârgâzstan din 2017. Observatorii au ajuns la concluzii negative în privința Tadjikistanului, dar constatările lor în ceea ce privește Kârgâzstanul au fost mai încurajatoare.
- Kazahstanul a invitat din când în când Parlamentul să observe alegerile organizate în acest stat. ODIHR al OSCE a identificat în mod sistematic deficiențe semnificative.
- O delegație a Parlamentului European a observat alegerile prezidențiale din Mongolia în iunie-iulie 2017 și a luat act de faptul că țara își dezvoltă o democrație solidă.
- Parlamentul nu a fost invitat niciodată să observe alegerile din Uzbekistan sau din Turkmenistan.

